

Reformy regulacyjne dla rynku komunikacji elektronicznej na wokandzie Parlamentu Europejskiego (cz. 2)

Franciszek Kamiński

W numerze 3/2008 „Biuletynu Informacyjnego” zaprezentowano artykuł, aktualizujący informacje podane w opracowaniu „Reformy regulacyjne dla rynku komunikacji elektronicznej na wokandzie Parlamentu Europejskiego - cz. 1” („Biuletyn Informacyjny” 2/2008). Na podstawie nowych dokumentów przedstawiono stanowisko Parlamentu Europejskiego (z września 2008 r.), dotyczące reform regulacyjnych 2007.

Opracowanie:

**Zakład Problemów Regulacyjnych
i Ekonomicznych (Z-11)**

Kierownik Zakładu: mgr Mirosław Fereniec

tel.: (+48) 22 5128 626

faks: (+48) 22 5128 714

e-mail: M.Fereniec@itl.waw.pl

Autor:

dr hab. inż. Franciszek Kamiński

tel.: (+48) 22 5128 417

e-mail: F.Kaminski@itl.waw.pl

Spis treści

1. Wprowadzenie	3
2. Sprawa Europejskiego Urzędu ds. Rynku Łączności Elektronicznej – powo- łanie Organu Europejskich Regulatorów Telekomunikacji BERT	3
3. Sprawa zmian dyrektywy ramowej oraz dyrektyw o dostępie i zezwoleniach	5
4. Sprawa zmian dyrektyw o usłudze powszechnej i ochronie prywatności	12
5. Uwagi końcowe	21
Wykaz literatury	23

Reformy regulacyjne dla rynku komunikacji elektronicznej na wokandzie Parlamentu Europejskiego (cz. 2)

1. Wprowadzenie

W „Biuletynie Informacyjny” nr 2/2008 [8] omówiono prace nad pakietem reform regulacyjnych 2007 dla rynku komunikacji elektronicznej w Parlamencie Europejskim, według stanu na dzień 25 lipca 2008 r. Za podstawę opracowania wykorzystano dokumenty sprawozdawców komisji parlamentarnych. Obecnie jest już znane stanowisko Parlamentu Europejskiego dotyczące reform regulacyjnych 2007 (procedura współdecyzji: pierwsze czytanie) [9–11].

Materiał sprawozdawców wraz z opiniami i poprawkami został przekazany do Parlamentu Europejskiego, który na posiedzeniu plenarnym w dniu 24 września 2008 r. przyjął rezolucje w sprawie pożądanego kształtu znowelizowanego pakietu regulacyjnego. Odpowiednie dokumenty [9–11] udostępniono na portalu Parlamentu Europejskiego (www.europarl.europa.eu). W niniejszym artykule wykorzystano dokumenty Parlamentu w celu opracowania uzupełnienia aktualizującego do informacji zawartej w [8].

2. Sprawa Europejskiego Urzędu ds. Rynku Łączności Elektronicznej – powołanie Organu Europejskich Regulatorów Telekomunikacji BERT

Jak już wspomniano w [8], wniosek Komisji Europejskiej w sprawie powołania Europejskiego Urzędu ds. Rynku Łączności Elektronicznej [14] nie został zaakceptowany przez sprawozdawcę Komisji Przemysłu, Badań Naukowych i Energii ITRE (the European Parliament Committee on Industry, Research and Energy). W miejsce wspomnianego urzędu zaproponowano powołanie **Organu Europejskich Regulatorów Telekomunikacji BERT** (the Body of European Regulators in Telecom). Parlament Europejski zaakceptował tę propozycję [10] i w art. 1 ust. 1 rozporządzenia wprowadzono zapis: „1. *Niniejszym ustanawia się Organ Europejskich Regulatorów Telekomunikacji (BERT) posiadający zakres obowiązków określony w niniejszym rozporządzeniu. Komisja konsultuje się z BERT przy wypełnianiu swoich funkcji na mocy dyrektywy ramowej i dyrektyw szczegółowych zgodnie z postanowieniami niniejszego rozporządzenia.*” W punkcie 14 preambuły stwierdzono, że „BERT powinien zastąpić ERG i funkcjonować jako wyłączone forum współpracy krajowych organów regulacyjnych oraz ich władz i Komisji w ramach pełnego zakresu wykonywanych przez nie zadań, zgodnie z ramami regulacyjnymi”.

Według intencji Parlamentu (art. 1 ust. 2), BERT ma przyczyniać się „do poprawy uregulowań krajowych w sektorze łączności elektronicznej oraz do lepszego funkcjonowania wewnętrznego rynku sieci i usług łączności elektronicznej, w tym

w szczególności do promocji skutecznego i spójnego stosowania ram regulacyjnych łączności elektronicznej oraz do rozwoju łączności elektronicznej obejmującej cały obszar Wspólnoty". W punkcie 12 preambuły podkreślono, że „BERT będzie działać jako punkt odniesienia i zwiększy poziom zaufania z racji swej niezależności, jakości oferowanego doradztwa i dostarczanych informacji, przejrzystości procedur i metod działania, a także dbałości w wykonywaniu powierzonych zadań”.

Zgodnie z poprawkami Parlamentu, BERT będzie niezależnym i autonomicznym organem wspólnotowym¹ (pkt 15 preambuły): „(15) BERT zostanie ustanowiony w ramach obecnie istniejącej struktury instytucjonalnej i podziału uprawnień we Wspólnocie. Będzie on niezależny w zakresie spraw technicznych i będzie posiadać autonomię prawną, administracyjną i finansową. W tym celu konieczne jest, by BERT był organem Wspólnoty, posiadającym osobowość prawną i wykonującym zadania nałożone nań niniejszym rozporządzeniem”. Niezależność BERT względem uczestników rynku oraz organów państw członkowskich jest bardzo wyraźnie podkreślona w omawianym rozporządzeniu. Jako organ Wspólnoty BERT będzie miał uprawnienia do pozyskiwania niezbędnych dokumentów oraz informacji od uczestników rynku komunikacji elektronicznej. W przypadku nierespektowania tego prawa przez przedsiębiorstwo Komisja Europejska może podjąć środki dyscyplinujące. Budżet BERT będzie składał się w 1/3 ze środków UE, a w 2/3 – ze środków państw członkowskich, przekazywanych przez krajowe organy regulacyjne.

Organami BERT są (art. 24):

- Rada Organów Regulacyjnych: „W skład Rady Organów Regulacyjnych wchodzi po jednym członku z każdego państwa członkowskiego, który jest szefem lub nominowanym przedstawicielem wysokiego szczebla niezależnego krajowego organu regulacyjnego, odpowiadającym za bieżące stosowanie ram regulacyjnych w danym państwie członkowskim.” (art. 25);
- dyrektor zarządzający: „Dyrektor zarządzający jest powoływany przez Radę Organów Regulacyjnych na podstawie osiągnięć, umiejętności i doświadczenia istotnych w dziedzinie sieci i usług łączności elektronicznej.” (art. 29).

Parlamentarna wersja rozporządzenia określa podstawowe kierunki działalności i zadania Organu Europejskich Regulatorów Telekomunikacji. Część tych zadań pokrywa się z zadaniami, które miały być realizowane przez Europejski Urząd ds. Rynku Łączności Elektronicznej [14]. Parlament zwrócił szczególną uwagę na problemy regulacyjne dotyczące usług transgranicznych, ogólnoeuropejskich oraz globalnych, a także na doradcze i informacyjne funkcje BERT wobec wszystkich uczestników rynku, w tym organizacji konsumenckich. W szczególności BERT ma takie zadania i obowiązki, jak:

¹ Z tego widać, że z formalnego punktu widzenia stwierdzenie na ten temat w [8] nie jest ścisłe.

Franciszek Kamiński: Reformy regulacyjne dla rynku komunikacji elektronicznej na wokandzie Parlamentu Europejskiego (cz. 2)

- wspieranie Komisji Europejskiej i regulatorów krajowych w przygotowywaniu założeń i decyzji regulacyjnych, ze szczególnym uwzględnieniem wymagań spójności regulacyjnej oraz potrzeb wspólnego europejskiego rynku komunikacji elektronicznej, w tym rynku globalnych usług telekomunikacyjnych;
- doradztwo i pomoc szkoleniowa dla krajowych regulatorów rynku komunikacji elektronicznej;
- analiza tendencji rozwojowych na rynku komunikacji elektronicznej i udostępnianie jej wyników w sprawozdaniach rocznych;
- ścisła współpraca z Zespołem ds. Polityki Spektrum Radiowego i Komitetem ds. Spektrum Radiowego (art. 10 ust. 1 stanowi: *„Na żądanie, BERT w stosownych przypadkach udziela porad Komisji, Zespołowi ds. Polityki Spektrum Radiowego („RSPG”) lub Komitetowi ds. Spektrum Radiowego („RSC”) w kwestiach objętych zakresem odpowiedzialności BERT związanych z użytkowaniem częstotliwości radiowych na potrzeby łączności elektronicznej we Wspólnocie. BERT działa w ścisłej współpracy z RSPG i RSC w odpowiednich przypadkach.”*);
- opiniowanie i doradzanie w kwestiach konsumenckich, takich jak: roaming międzynarodowy, przystosowalność elektroniczna, obsługa użytkowników niepełnosprawnych i w podeszłym wieku;
- otwartość na kontakty z uczestnikami rynku (pkt 37 preambuły: *„(37) BERT powinien nie tylko funkcjonować według zasad operacyjnych opartych na niezależności i przejrzystości, ale również być otwarty na kontakty, między innymi, z przedstawicielami sektora, konsumentami, związkami zawodowymi, podmiotami sektora publicznego, ośrodkami badań i innymi zainteresowanymi stronami.”*).

Zgodnie z punktem 49a preambuły oraz art. 57, *„Do dnia 1 stycznia 2014 r. nastąpi przegląd w celu dokonania oceny, czy istnieje konieczność przedłużenia mandatu BERT. W przypadku gdy przedłużenie jest uzasadnione, dokonuje się przeglądu uregulowań budżetowych i proceduralnych, a także przeglądu zasobów ludzkich.”*

3. Sprawa zmian dyrektywy ramowej oraz dyrektyw o dostępie i zezwoleniach

Stanowisko Parlamentu Europejskiego w sprawie propozycji zmian w dyrektywie ramowej [3] oraz w dyrektywach szczegółowych o dostępie [1] i o zezwoleniach [2], zgłoszonych przez Komisję Europejską w dokumencie [12], jest sformułowane w rezolucji legislacyjnej [9]. Parlament poparł sprawozdanie Komisji Przemysłu, Badań Naukowych i Energii ITRE, szerzej przedstawione w [8]. W nawiązaniu do tego materiału warto zasygnalizować istotne tezy zawarte w [9], koncentrując się przede wszystkim na propozycjach zmian w dyrektywie ramowej.

Franciszek Kamiński: Reformy regulacyjne dla rynku komunikacji elektronicznej na wokandzie Parlamentu Europejskiego (cz. 2)

Stanowisko Parlamentu Europejskiego charakteryzuje szerokie spojrzenie na rolę sektora komunikacji elektronicznej w życiu gospodarczym i społecznym Wspólnoty, z uwzględnieniem jego tendencji rozwojowych. W preambule [9] podkreślono, że:

- *„Działania krajowych organów regulacyjnych i Komisji w kontekście unijnych ram regulacyjnych w zakresie sieci i usług łączności elektronicznej przyczyniają się do realizacji obszerniejszych celów państwowych strategii politycznych w zakresie kultury, zatrudnienia, ochrony środowiska, spójności społecznej, rozwoju regionalnego oraz zagospodarowania przestrzennego.”*
- *„W celu osiągnięcia celów agendy lizbońskiej koniecznym jest stworzenie odpowiednich zachęt dla inwestycji w szybkie sieci, które będą wspierały innowacje w zakresie bogatych w treści usług internetowych i umocnią międzynarodową konkurencyjność Unii Europejskiej.”*
- *„Głównym celem ram regulacyjnych UE w zakresie sieci i usług łączności elektronicznej jest stworzenie trwałego „ekosystemu” dla łączności elektronicznej w oparciu o podaż, poprzez skuteczne i konkurencyjne rynki infrastruktury i usług, oraz o popyt, poprzez rozwój społeczeństwa informacyjnego.”*
- *„Polityka państwa powinna uzupełniać skuteczne funkcjonowanie rynków łączności elektronicznej, dotykając zarówno kwestii podaży, jak i popytu, tak aby pobudzić zdrowy mechanizm, w którym rozwój lepszej treści i usług zależy od dostępności infrastruktury i vice versa. ... W związku z tym organy publiczne mogą poprzeć wprowadzenie infrastruktury o wysokiej wydajności, która będzie funkcjonować przez długi czas.”*
- *„Dla zapewnienia mniej rozwiniętym regionom inwestycji w nowe technologie, regulacje prawne dotyczące łączności elektronicznej powinny być spójne z innymi środkami politycznymi, takimi jak polityka pomocy państwa, fundusze strukturalne czy też cele szersze polityki przemysłowej.”*

W konsekwencji takiego spojrzenia na rolę komunikacji elektronicznej, wyeksponowano w stanowisku Parlamentu [9] konieczność wspierania inwestycji oraz innowacji w działalności organów regulacyjnych:

- *„Inwestycje w badania i rozwój mają kluczowe znaczenie dla rozwoju sieci światłowodowych nowej generacji i osiągnięcia elastycznego i wydajnego dostępu do sieci radiowej, sprzyjając większej konkurencji i innowacyjnym rozwiązaniom i usługom z korzyścią dla konsumentów. Wyzwanie polega na zapewnieniu powszechnej i spójnej infrastruktury nowej generacji dla sieci i usług łączności elektronicznej, technologii informacyjnych i mediów.”*
- *„Takie sieci [tj. sieci nowej generacji – FK] mają ogromny potencjał w zakresie zapewniania korzyści konsumentom i przedsiębiorstwom w całej Unii Europejskiej. W związku z tym istotne jest wspieranie trwałych inwestycji w zakresie*

Franciszek Kamiński: Reformy regulacyjne dla rynku komunikacji elektronicznej na wokandzie Parlamentu Europejskiego (cz. 2)

rozwoju tych sieci, a jednocześnie należy utrzymać konkurencję i zwiększać wybór konsumenta poprzez przewidywalność i spójność środowiska regulacyjnego."

- *„Należy wspierać zarówno inwestycje, jak i konkurencję, w celu zapewnienia konsumentowi możliwości wyboru."*
- *„Krajowe organy regulacyjne ... stosują obiektywne, przejrzyste, niedyskryminacyjne i proporcjonalne zasady regulacyjne, między innymi poprzez:*
  - c) zapewnienie konkurencji z korzyścią dla konsumentów i promowanie w miarę możliwości konkurencji w zakresie infrastruktury;*
  - d) promowanie inwestycji i innowacji uwarunkowanych potrzebami rynku w nowej i udoskonalonej infrastrukturze, w tym poprzez zapewnienie współużytkowania inwestycji i zapewnienie właściwego podziału ryzyka pomiędzy inwestora i przedsiębiorstwa korzystające z dostępu do nowych urządzeń;" (art. 8 ust. 4a).*

Krajowe organy regulacyjne mają promować interesy obywateli Unii Europejskiej, m.in. (art. 8 ust. 4) *„stosując zasadę, że nie można ograniczać podstawowych praw i wolności użytkowników końcowych bez uprzedniego orzeczenia organu sądowego, w szczególności zgodnie z art. 11 Karty Praw Podstawowych Unii Europejskiej dotyczącym wolności wypowiedzi i prawa do informacji, z wyjątkiem przypadków zagrożenia bezpieczeństwa publicznego, w których orzeczenie może zostać wydane później."*

W postanowieniach Parlamentu Europejskiego w sprawie zasad regulacji rynku komunikacji elektronicznej kładzie się duży nacisk na elastyczne podejście do analizy rynków, kompetencje oraz wiedzę organów regulacyjnych, ze szczególnym uwzględnieniem Organu Europejskich Regulatorów Telekomunikacji BERT: *„Krajowe rynki łączności elektronicznej będą nadal różnić się między sobą w ramach UE. Dlatego ważne jest, by krajowe organy regulacyjne oraz Organ Europejskich Regulatorów w Telekomunikacji ("BERT") posiadały uprawnienia i wiedzę niezbędne do stworzenia konkurencyjnego "ekosystemu" UE na rynkach i w usługach łączności elektronicznej, wykazując jednocześnie zrozumienie dla różnic krajowych i regionalnych i respektując zasadę pomocniczości. W celu zapewnienia proporcjonalnego i właściwego podejścia, dostosowanego do zmieniających się warunków konkurencji, krajowe organy regulacyjne powinny mieć możliwość zdefiniowania rynków na poziomie niższym niż krajowy oraz zniesienia obowiązków regulacyjnych na rynkach lub na obszarach geograficznych, gdzie istnieje skuteczna konkurencja w zakresie infrastruktury."*

Przy okazji należy zauważyć, że kontrowersyjne propozycje zmian zgłoszonych przez Komisję Europejską, które zmierzają do zwiększenia jej uprawnień wobec krajowych organów regulacyjnych, nie zostały przez Parlament podtrzymane:

- nie uwzględniono poprawki Komisji w art. 7 ust. 4 litera c, która dawała Komisji prawo weta wobec środków zaradczych *ex ante*, projektowanych przez regulatorów krajowych;

Franciszek Kamiński: Reformy regulacyjne dla rynku komunikacji elektronicznej na wokandzie Parlamentu Europejskiego (cz. 2)

- nie uwzględniono poprawki w art. 7 ust. 8, która pozwala Komisji nakładać szczegółowe obowiązki regulacyjne przy zmianie projektowanego środka zaradczego;
- nie uwzględniono poprawki w art. 16 ust. 7 akapit drugi, która dawała Komisji prawo do wykonywania procedury przeglądowej rynku zamiast regulatora krajowego, który ociąża się z realizacją tego zadania, łącznie ze wskazaniem środków zaradczych.

Zamiast pominiętych poprawek Parlament zaproponował „*Procedurę dotyczącą spójnego stosowania środków naprawczych*”, która uwypukla rolę BERT przy rozstrzyganiu spornych spraw oraz wytycza ścieżkę współregulacji organów regulacyjnych i Komisji Europejskiej.

W rezolucji Parlamentu zwraca uwagę zrównoważone traktowanie obu rodzajów konkurencji – usługowej i infrastrukturalnej, a także podejście do kwestii kolokacji i współużytkowania, w tym nowych inwestycji, które akcentuje możliwość współfinansowania inwestycji oraz prawo do podziału ryzyka inwestycyjnego. Z takim podejściem współbrzmi zalecenie, aby „*dostawcy uzyskiwali rekompensatę za ewentualne dodatkowe koszty netto, które mogą udokumentować, powstałe w wyniku nałożenia obowiązku świadczenia odnośnych usług użyteczności publicznej*”, co dotyczy świadczeń na rzecz użytkowników niepełnosprawnych, użytkowników w podeszłym wieku oraz użytkowników ze szczególnymi potrzebami społecznymi, którzy powinni mieć możliwość – niezależnie od kosztów – czerpać maksymalne korzyści z różnorodności, ceny i jakości usług.

Podkreśla się jednocześnie ograniczoną w czasie ważność przyjętych postanowień, gdyż ostatecznym celem jest odejście od sektorowej regulacji *ex ante* i przejście do ogólnego prawa konkurencji *ex post*: „*Dalszym celem unijnych ram prawnych w zakresie sieci i usług łączności elektronicznej jest stopniowe ograniczanie sektorowych uregulowań ex ante w miarę rozwoju konkurencji na rynkach łączności elektronicznej, tak aby łączność elektroniczna ostatecznie podlegała wyłącznie prawu konkurencji. ... Konieczność dalszego stosowania uregulowań ex ante powinna zostać poddana przeglądowi w celu określenia konieczności dalszego ich stosowania nie później niż pięć lat od daty transpozycji niniejszej dyrektywy.*” Dlatego zaleca się „*nakładanie ex-ante obowiązków regulacyjnych tylko w przypadku braku skutecznej oraz zrównoważonej konkurencji, a także łagodzenie lub znoszenie takich obowiązków, kiedy tylko warunek ten zostanie spełniony.*”

W kwestii zarządzania widmem radiowym Parlament wskazał na konieczność uwzględniania prac i zaleceń organizacji międzynarodowych [9]: „*Przepisy niniejszej dyrektywy dotyczące zarządzania widmem powinny być zgodne z pracami organizacji międzynarodowych i regionalnych zajmujących się zarządzaniem widmem radiowym, takich jak Międzynarodowy Związek Telekomunikacyjny (International Telecommunications Union – ITU) i Europejska Konferencja Administracji Poczto-*

Franciszek Kamiński: Reformy regulacyjne dla rynku komunikacji elektronicznej na wokandzie Parlamentu Europejskiego (cz. 2)

wych i Telekomunikacyjnych (European Conference of Postal and Telecommunications Administrations – CEPT), aby zapewnić skuteczne zarządzanie wykorzystywaniem widma w całej Wspólnocie i na świecie oraz jego harmonizację." W celu zapewnienia odpowiedniej kompetencji i wiedzy przy zarządzaniu widmem proponuje się ustanowienie Komitetu ds. polityki w zakresie widma radiowego "RSPC": „Komitet ten doradza Parlamentowi Europejskiemu, Radzie i Komisji w kwestiach polityki w zakresie widma radiowego. Komitet składa się z przedstawicieli wysokiego szczebla z każdego krajowego organu regulacyjnego odpowiedzialnego za politykę w zakresie widma radiowego w każdym państwie członkowskim." Wprowadzono specjalny artykuł „Strategiczne planowanie i koordynacja polityki w zakresie widma radiowego w Unii Europejskiej”, w którym ustalono zasady zarządzania widmem radiowym w UE i państwach członkowskich, podkreślając konieczność koordynacji i współpracy wszystkich zainteresowanych stron.

Jednym z elementów realizacji polityki wspólnotowej w obszarze widma radiowego ma być szczyt na szczeblu Wspólnoty [9]: „W dążeniu do realizacji celów ustanowionych w art. 8a dyrektywy 2002/21/WE (dyrektywa ramowa), szczyt dotyczący widma radiowego powinien zostać zwołany w 2010 r. z inicjatywy państw członkowskich i z udziałem Parlamentu Europejskiego, Komisji Europejskiej i wszystkich zainteresowanych stron. Powinien on przyczynić się w szczególności do zapewnienia większej spójności w unijnych strategiach politycznych dotyczących widma radiowego, dostarczenia wytycznych w zakresie przejścia z telewizji analogowej na cyfrową telewizję naziemną oraz uwolnienia widma dla nowych usług komunikacyjnych po przejściu na nadawanie cyfrowe.”

Zmiany w dyrektywie o dostępie [1, 12] są pochodną zmian dokonanych przez Parlament w dyrektywie ramowej. Dlatego wystarczy wspomnieć jedynie o kilku przykładach. W art. 13 ust. 1 dyrektywy o dostępie uwzględniono kwestię podziału ryzyka inwestycyjnego: „Krajowe organy regulacyjne mają na uwadze dokonane przez operatora inwestycje oraz umożliwią mu uzyskanie zwrotu stosownej części użytego kapitału, oraz bez uszczerbku dla art. 19 lit. d) dyrektywy 2000/21/WE (dyrektywa ramowa), uwzględniają poniesione ryzyko oraz stosowny podział ryzyka pomiędzy inwestorów i przedsiębiorstwa korzystające z dostępu lub nowych urządzeń, w tym zróżnicowane krótko- i długoterminowe porozumienia o dzieleniu się ryzykiem." Z kolei w art. 13 dodano nowy ustęp w celu sprecyzowania regulacji cen dostępu w porozumieniach krótko- i długoterminowych: „Krajowe organy regulacyjne dbają o to, aby regulacja cen dostępu w przypadku długoterminowych umów w sprawie dostępu miała miejsce w oparciu o długoterminowe koszty przyrostowe wydajnie pracującego operatora, a także o to, aby uwzględniała ona stopę penetracji, obliczoną przez operatora dla nowego rynku oraz premię za ryzyko zawartą w krótkoterminowych umowach w sprawie dostępu. Premie za ryzyko są stopniowo eliminowane, gdyż postępuje penetracja rynku. Sprawdzenia ograniczenia marży nie stosuje się do umów krótkoterminowych, jeśli naliczana jest premia za ryzyko.”

Franciszek Kamiński: Reformy regulacyjne dla rynku komunikacji elektronicznej na wokandzie Parlamentu Europejskiego (cz. 2)

Zwiększono wymagania dotyczące przejrzystości przez odpowiednie uzupełnienie art. 9 ust. 1: „Krajowe organy regulacyjne mogą, zgodnie z art. 8, nałożyć w odniesieniu do wzajemnych połączeń lub dostępu obowiązek przejrzystości, zgodnie z którym operatorzy muszą udostępniać publicznie określone informacje, takie jak ... informacje o ograniczeniach dostępu do usług i aplikacji oraz polityce zarządzania ruchem ...”

Wniosek Komisji Europejskiej w sprawie wprowadzenia obowiązku separacji funkcjonalnej został zaakceptowany przez Parlament, ale przy obostrzonych założeniach:

- separacja funkcjonalna jest środkiem nadzwyczajnym;
- są „dowody na to, że w rozsądnym terminie istnieją niewielkie szanse lub nie ma żadnych szans na konkurencję w dziedzinie infrastruktury”;
- należy brać pod uwagę wpływ tego środka na pracowników przedsiębiorstwa;
- należy uzasadnić „twierdzenie, że to zobowiązanie byłoby najskuteczniejszym sposobem wzmocnienia środków naprawczych mających na celu rozwiązanie zidentyfikowanych problemów lub braków na rynku”;
- postępowanie regulacyjne dotyczące wprowadzenia obowiązku separacji funkcjonalnej wymaga jednomyślnej akceptacji przez BERT i Komisję Europejską, zgodnie z procedurą opisaną w dyrektywie ramowej.

Wspomniane postępowanie regulacyjne [9] przewiduje m.in.:

- „W terminie nieprzekraczającym okresu ustanowionego w akapicie drugim, BERT, podejmując decyzję bezwzględną większością głosów, wydaje uzasadnioną opinię potwierdzającą stosowność i skuteczność projektowanego środka lub wskazującą, że projektowany środek nie powinien być przyjęty. Ta opinia jest uzasadniana i podawana do wiadomości publicznej.”
- „Tylko w przypadku, gdy Komisja i BERT potwierdzą stosowność i skuteczność projektowanego środka, właściwy krajowy organ regulacyjny może przyjąć projektowany środek, biorąc pod uwagę przede wszystkim wszelkie uwagi Komisji i BERT. Krajowy organ regulacyjny podaje do publicznej wiadomości sposób, w jaki uwzględnił te uwagi.”

Rozszerzono zakres obowiązywania postanowień dotyczących regulacji rynku dostępu do sieci stacjonarnej przez rezygnację z określenia „*twisted metallic pair local loop*”; znalazło to odbicie m.in. w treści załącznika II [9] „Minimalny wykaz elementów, jakie mają zostać zawarte w ofercie referencyjnej dla hurtowego dostępu do infrastruktury sieci, w tym dzielony lub w pełni uwolniony dostęp do sieci stacjonarnej, publikowane przez operatorów o znaczącej pozycji rynkowej”.

Franciszek Kamiński: Reformy regulacyjne dla rynku komunikacji elektronicznej na wokandzie Parlamentu Europejskiego (cz. 2)

Proponowane zmiany w dyrektywie o zezwoleniach w większości wynikają z tekstu dyrektywy ramowej oraz odstąpienia od powołania Europejskiego Urzędu ds. Rynku Łączności Elektronicznej; część z nich precyzuje poprawki wniesione przez Komisję Europejską. W szczególności uznano za wskazane ułatwić działalność przedsiębiorstwom, które świadczą usługi transgraniczne w kilku państwach członkowskich: „W art. 3 ust. 2 dodaje się akapit w następującym brzmieniu: *„Przedsiębiorstwa świadczące transgraniczne usługi łączności elektronicznej przedsiębiorstwom mającym swe siedziby w kilku państwach członkowskich są traktowane jednakowo we wszystkich państwach członkowskich i podlegają wyłącznie jednemu uproszczonemu procesowi powiadomienia w każdym zainteresowanym państwie członkowskim.”*

Przywrócono art. 8² „Zharmonizowane przydzielanie częstotliwości radiowych”, uznając, że „Funkcja i sformułowanie tego artykułu są satysfakcjonujące.” Przeformułowano zasady przyznawania częstotliwości w stosunku do propozycji Komisji Europejskiej w ten sposób, że rozszerzono katalog celów, które mogą uzasadnić przyznanie indywidualnych praw użytkownika. Są one wymienione w art. 5 ust. 1: „Państwa członkowskie mogą przyznać indywidualne prawa użytkownika w celu:

- uniknięcia ewentualnych szkodliwych zakłóceń;
- zapewnienia wysokiej jakości technicznej usług;
- zapewnienia efektywnego wykorzystania widma;
- osiągnięcia innych celów interesu ogólnego, określonych w ustawodawstwie krajowym, zgodnie z prawem wspólnotowym;”.

W tym samym art. 5 wprowadzono zapis chroniący inwestycje przedsiębiorstwa: „Jeżeli państwo członkowskie przyznaje prawo użytkownika na określony czas, powinien on być odpowiedni dla danej usługi z punktu widzenia zamierzonych celów, przy odpowiednim uwzględnieniu potrzeby umożliwienia właściwego okresu amortyzacji inwestycji.” Podobne intencje przyświecają poprawce w art. 10: „6a. Państwa członkowskie zgodnie z prawem krajowym gwarantują poddanie kontroli sądowej środków podejmowanych przez organy krajowe na mocy ust. 5 i 6.”³

Uściślono sformułowanie dotyczące nakładanych kar w ten sposób, że właściwe organy krajowe mają być upoważnione do nakładania (art. 10 ust. 3):

- odstraszać kar finansowych, które „mogą obejmować okresowe kary z mocą wsteczną;”
- „nakazów zaprzestania świadczenia usługi lub pakietu usług, których kontynuowanie prowadziłyby do znaczącej szkody dla konkurencji, do czasu osiągnięcia zgod-

² Komisja Europejska zaproponowała jego usunięcie [12].

³ Dotyczy to środków zastosowanych wobec przedsiębiorstw, których postępowanie uchybia wymogom określonym w ogólnym zezwoleniu, prawach użytkownika lub szczegółowych obowiązkach.

Franciszek Kamiński: Reformy regulacyjne dla rynku komunikacji elektronicznej na wokandzie Parlamentu Europejskiego (cz. 2)

ności ze zobowiązaniami dotyczącymi dostępu nałożonymi po przeprowadzeniu analizy rynku zgodnie z art. 16 dyrektywy 2002/21/WE (dyrektywa ramowa)."

Uznano, że w wybranych kwestiach, związanych z przyjmowaniem środków harmonizacji (art. 6a), „Komisję powinien wspierać Komitet ds. widma radiowego ustanowiony na mocy art. 3 ust. 1 decyzji 676/2002/WE.”

Parlament uznał za wskazane wprowadzić do dyrektywy zmieniającej [12] procedurę kontrolną zasadności stosowania regulacji sektorowej:

„ 1. Komisja dokona okresowego przeglądu funkcjonowania niniejszej dyrektywy i dyrektywy 2002/21WE (dyrektywa ramowa), 2002/19/WE (dyrektywa o dostępie) oraz 2002/20/WE (dyrektywa o zezwoleniach) i złoży Parlamentowi Europejskiemu i Radzie sprawozdanie przed upływem trzech lat od daty zastosowania, o której mowa w art. 5 ust. 1. W swoim sprawozdaniu Komisja oceni, czy w świetle rozwoju sytuacji na rynku oraz w odniesieniu do konkurencji i ochrony konsumenta zachodzi potrzeba przedłużenia okresu obowiązywania przepisów w odniesieniu do sektorowych uregulowań ex-ante, o których mowa w art. 8 - 13a dyrektywy 2002/19/WE (dyrektywa o dostępie) oraz art. 17 dyrektywy 2002/22/WE (dyrektywa o usłudze powszechnej) oraz czy powinny one zostać zniesione lub uchylone. W tym celu Komisja może zwrócić się do państw członkowskich oraz krajowych organów regulacyjnych i BERT z wnioskiem o przekazanie informacji, które zostaną jej dostarczone bez zbędnej zwłoki.

2. W przypadku stwierdzenia przez Komisję konieczności zmian lub uchylecia postanowień, o których mowa w ust.1, przedstawia ona bez zbędnej zwłoki wniosek Parlamentowi Europejskiemu i Radzie.”

4. Sprawa zmian dyrektyw o usłudze powszechnej i ochronie prywatności

Stanowisko Parlamentu Europejskiego w sprawie propozycji zmian w dyrektywie o usłudze powszechnej [4] i w dyrektywie o ochronie prywatności w komunikacji elektronicznej [5], zgłoszonych przez Komisję Europejską w dokumencie [13], jest sformułowane w rezolucji legislacyjnej [11]. Parlament uwzględnił propozycje przedstawione w sprawozdaniu Komisji Rynku Wewnętrznego i Ochrony Konsumentów, z uwzględnieniem opinii innych komisji Parlamentu, zainteresowanych problematyką objętą dokumentem legislacyjnym. W pierwszej kolejności zostaną przedstawione zagadnienia dotyczące dyrektywy o usłudze powszechnej.

W preambule [11] Parlament zwraca uwagę na fakt, że dotychczasowe cele usługi powszechnej w telekomunikacji jako zabezpieczenia „dla osób, którym zasoby finansowe, lokalizacja geograficzna lub specyficzne potrzeby społeczne nie pozwalają na dostęp do podstawowych usług dostępnych już większości obywateli” w sieci stacjonarnej, nie odpowiadają realiom rynku usług komunikacji elektronicznej, gdyż nie obejmują powszechnie dostępnych usług telefonii komórkowej

Franciszek Kamiński: Reformy regulacyjne dla rynku komunikacji elektronicznej na wokandzie Parlamentu Europejskiego (cz. 2)

oraz szerokopasmowego dostępu do Internetu. Cele te zderzają się „z ewolucją technologii i rynku, w którym komunikacja za pomocą sieci komórkowej może być podstawową formą dostępu do wielu dziedzin, a sieci wciąż przyswajają technologie związane z komunikacją mobilną i technologie szerokopasmowe. Taki rozwój wiąże się z koniecznością przeprowadzenia oceny, czy spełnione są warunki techniczne, społeczne i ekonomiczne uzasadniające włączenie łączności mobilnej i szerokopasmowego dostępu do internetu w zakres obowiązków świadczenia usługi powszechnej, jak również związanych z tym kwestii finansowych. W tym celu Komisja przedstawi nie później niż na jesieni 2008 r. przegląd zakresu obowiązku świadczenia usługi powszechnej oraz projekt reformy dyrektywy 2002/22/WE, aby sprostać odpowiednim celom usługi powszechnej. Przegląd uwzględni konkurencyjność gospodarczą i będzie zawierał analizę warunków społecznych, handlowych i technologicznych oraz ryzyko wykluczenia społecznego. Uwzględni on również rentowność techniczną i gospodarczą, szacowane koszty, alokację kosztów oraz formy finansowania zreformowanego obowiązku świadczenia usługi powszechnej. Ponieważ kwestie odnoszące się do zakresu obowiązku świadczenia usługi powszechnej będą w pełni objęte oddzielną procedurą, niniejsza dyrektywa zajmuje się jedynie innymi aspektami dyrektywy 2002/22/WE.”

Parlament podzielił stanowisko Komisji Europejskiej wyrażone w dokumencie [13] w sprawie neutralności sieciowej oraz wzmocnienia ochrony użytkowników końcowych, a także usunięcia przestarzałych przepisów. W szczególności zaakceptowano usunięcie z dyrektywy o usłudze powszechnej zapisów o minimalnym zbiorze łączы dzierżawionych (art. 18) oraz selekcji i preselekcji operatorów (art. 19). Kierunek zaproponowanych przez niego zmian i poprawek zmierza do wzmocnienia elementów ochrony przez uszczegółowienie zapisów, uwypuklenie kwestii dotyczących usług dla użytkowników niepełnosprawnych oraz polepszenia redakcji dyrektywy.

Parlament zaznaczył, że „niektóre aspekty dotyczące urządzeń końcowych, w tym urządzeń przeznaczonych dla użytkowników niepełnosprawnych, należy uwzględnić w zakresie dyrektywy 2002/22/WE, aby ułatwić dostęp do sieci i korzystanie z usług”. Wyeksponował tę kwestię w swoich propozycjach [11].

- W poprawce wprowadzonej do art. 1 ust. 1 stwierdzono, że „Niniejsza dyrektywa zawiera również przepisy dotyczące abonenckich urządzeń końcowych, ze szczególnym uwzględnieniem urządzeń końcowych dla użytkowników o szczególnych potrzebach, w tym dla użytkowników niepełnosprawnych i osób starszych.”
- „Państwa członkowskie powinny wprowadzić środki mające na celu wsparcie powstania rynku dla szeroko dostępnych produktów i usług, które oferowałyby rozwiązania przeznaczone dla użytkowników niepełnosprawnych. Można tego dokonać, między innymi, poprzez odwołanie się do norm europejskich, wprowadzenie wymogów w zakresie dostępności elektronicznej (e-dostępności) do procedur udzielania zamówień publicznych na towary i świadczenie usług związanych

Franciszek Kamiński: Reformy regulacyjne dla rynku komunikacji elektronicznej na wokandzie Parlamentu Europejskiego (cz. 2)

z przetargami oraz poprzez wdrożenie aktów prawnych chroniących prawa osób niepełnosprawnych." (preambuła)

- „W szczególności, państwa członkowskie dopilnują, by krajowe organy regulacyjne ustanowiły mechanizmy konsultacji zapewniające, że w ich procesie decyzyjnym należycie uwzględnia się kwestie dotyczące użytkowników końcowych, w tym w szczególności użytkowników niepełnosprawnych." (art. 33)

- „Artykuł 31a. Gwarantowanie równoważnego dostępu i wyboru użytkownikom niepełnosprawnym

Państwa członkowskie gwarantują, by krajowe organy regulacyjne miały możliwość nakładania na przedsiębiorstwa będące dostawcami publicznie dostępnych sieci łączności elektronicznej stosownych wymogów gwarantujących, że użytkownicy niepełnosprawni:

(a) mają dostęp do usług łączności elektronicznej równoważny z tym, jaki ma większość użytkowników końcowych; oraz

(b) mają możliwość skorzystania z wyboru przedsiębiorstw i usług dostępnych dla większości użytkowników końcowych."

- Tytuł art. 6 otrzymuje brzmienie: „Publiczne płatne automaty telefoniczne i inne telekomunikacyjne punkty dostępowe”, co z jednej strony uwypukla powstanie różnych możliwości dostępu do sieci telekomunikacyjnej, a jednocześnie – w treści artykułu – podkreślono ich dostępność (przystosowalność) dla użytkowników niepełnosprawnych.
- W art. 7 ust. 1 zamiast „w celu zapewnienia dostępu i przystępności **publicznie dostępnej usługi telefonicznej**” użyto sformułowania „w celu zapewnienia [niepełnosprawnym użytkownikom końcowym] dostępu i przystępności **usług łączności elektronicznej**”, co służy wzbogaceniu oferty usług dostępnych użytkownikom niepełnosprawnym, a jednocześnie poszerza zakres zadań państwa w tym obszarze. Obok tego państwo gwarantuje, „że w każdym przypadku potrzeby szczególnych grup użytkowników niepełnosprawnych są zaspokajane przez przynajmniej jedno przedsiębiorstwo.” (art. 7 ust. 2), a także zachęca „do produkcji i udostępniania urządzeń końcowych oferujących niezbędne usługi i udogodnienia” dla użytkowników niepełnosprawnych (art. 7 ust. 2b).
- Zgodnie z art. 21 ust. 4, „Państwa członkowskie dopilnują, by krajowe organy regulacyjne miały możliwość obligowania przedsiębiorstw świadczących usługi podłączenia do publicznych sieci łączności elektronicznej i/lub usługi łączności elektronicznej między innymi do: ... **(e) regularnego informowania abonentów niepełnosprawnych o szczegółach dotyczących najnowszych produktów i usług przeznaczonych dla osób niepełnosprawnych.**”
- W celu prawnego zabezpieczenia obsługi użytkowników niepełnosprawnych, dokonano odpowiedniego przeformułowania usługi telefonicznej: „c) „publicznie do-

Franciszek Kamiński: Reformy regulacyjne dla rynku komunikacji elektronicznej na wokandzie Parlamentu Europejskiego (cz. 2)

stępna usługa telefoniczna” oznacza usługę dostępną publicznie dla inicjowania **i/lub** odbierania, bezpośrednio lub pośrednio, wywołań krajowych i międzynarodowych **oraz inne środki komunikacji specjalnie opracowane dla użytkowników niepełnosprawnych korzystających z usług transmisji tekstu lub „rozmowy totalnej”** za pośrednictwem numeru lub numerów istniejących w krajowym lub międzynarodowym planie numeracji telefonicznej” (art. 2 lit. c).

- W art. 27a ust. 2 podniesiono kwestię dostępu użytkowników niepełnosprawnych do numerów o walorach społecznych: „Państwa członkowskie gwarantują, że niepełnosprawni użytkownicy końcowi będą dysponowali dostępem do usług zapewnianych w ramach zakresu numeracyjnego „116”. W celu zagwarantowania niepełnosprawnym użytkownikom końcowym dostępu do tego rodzaju usług w czasie podróży w innych państwach członkowskich, podejmowane środki obejmują zapewnianie zgodności z właściwymi standardami lub specyfikacjami opublikowanymi w myśl postanowień art. 17 dyrektywy 2002/21/WE (dyrektywa ramowa).”

W ochronie interesu i praw użytkowników końcowych ważną rolę odgrywa informacja o wszystkich warunkach korzystania z usług komunikacji elektronicznej, co znajduje odzwierciedlenie w dokumencie [11]. Zarówno w preambule, jak i w postanowieniach szczegółowych zawarto wymagania wobec organów państwowych, operatorów i dostawców usług dotyczące zagwarantowania odpowiedniego poziomu poinformowania klientów, w szczególności przy zawieraniu umowy o świadczenie usług. Stanowisko Parlamentu odzwierciedlają następujące fragmenty dyrektywy [11].

- „Te informacje powinny obejmować wszelkie ograniczenia w zakresie zasięgu terytorialnego w oparciu o planowane operacyjne parametry techniczne usługi oraz dostępną infrastrukturę. Tam, gdzie usługa nie jest świadczona w ramach komutowanej sieci telefonicznej, informacje powinny również zawierać poziom niezawodności dostępu i informacje o lokalizacji dzwoniącego w porównaniu do usługi świadczonej w komutowanej sieci telefonicznej, uwzględniając aktualne technologie i standardy jakości, jak również wszelkie parametry jakości usług określone w dyrektywie 2002/22/WE. Usługi głosowe pozostają najbardziej niezawodną i odpowiednią formą dostępu do służb ratowniczych. Inne środki komunikowania, takie jak wiadomości tekstowe mogą być mniej niezawodne i nie są natychmiastowe. Państwa członkowskie powinny jednakże, jeżeli uznają to za stosowne, promować rozwój i stosowanie innych środków dostępu do służb ratunkowych mogących zapewnić dostęp porównywalny z usługami głosowymi.”
- „ ... właściwe władze krajowe powinny być zdolne do wytwarzania i rozpowszechniania, przy udziale dostawców, informacji pozostających w ramach interesu publicznego w zakresie usług komunikacyjnych. Informacje te powinny obejmować zawiadomienia dotyczące naruszeń praw autorskich oraz innego rodzaju bezprawnego wykorzystywania bądź rozpowszechniania treści szkodliwych, a także porady i środki ochrony z zakresu zagrożenia bezpieczeństwa osób, jakie

Franciszek Kamiński: Reformy regulacyjne dla rynku komunikacji elektronicznej na wokandzie Parlamentu Europejskiego (cz. 2)

może przykładowo zaistnieć w związku z ujawnieniem w niektórych przypadkach informacji prywatnych lub danych osobowych i osobistych. ... Tego rodzaju informacje pozostające w ramach interesu publicznego powinny być możliwie najczęściej uaktualniane i przedstawiane w sposób zrozumiały w wersji elektronicznej i papierowej, w zależności od decyzji podjętej przez dane państwo członkowskie, a także na stronach internetowych władz krajowych. Krajowe władze regulacyjne powinny być zdolne do zobligowania dostawców do przekazywania tego rodzaju standardowych informacji, w sposób uznany za właściwy przez krajowe władze regulacyjne, wszystkim klientom. Znaczne koszty dodatkowe dostawców usług związane z rozpowszechnianiem wspomnianych informacji powinny stanowić przedmiot ugody pomiędzy dostawcami a właściwymi władzami i powinny być przez nie ponoszone. Odnośne informacje powinny być również zamieszczane w umowach."

- „Państwa członkowskie powinny wprowadzić punkty kompleksowej obsługi służące do udzielania wszelkiego rodzaju informacji użytkownikom. Punkty te, którymi mogłyby zarządzać krajowe organy regulacyjne wraz ze stowarzyszeniami konsumentów, powinny również móc udzielać pomocy prawnej w sprawach sporów z operatorami. Dostęp do tych informacji powinien być bezpłatny, a użytkownicy powinni być informowani o ich istnieniu poprzez regularne kampanie informacyjne."
- Intencje Parlamentu dobrze odzwierciedlają zmiany wprowadzone w art. 20 ust. 2 akapit pierwszy, litera b): „Umowa powinna **w sposób jasny, kompleksowy i w łatwo dostępnej formie** określać co najmniej:
  - b) świadczone usługi, **w tym w szczególności:**
    - **poziomy jakości usługi z odniesieniem do wszelkich parametrów określonych w art. 22 ust. 2, tam gdzie ma to zastosowanie,**
    - **rodzaje proponowanych usług w zakresie utrzymania i obsługi klienta, jak również o tym, jak skontaktować się z biurem obsługi klienta,**
    - określenie czasu wstępnego podłączenia, **a także**
    - **wszelkie ograniczenia wprowadzane przez dostawcę w zakresie korzystania z urządzeń końcowych;”.**
- „W odniesieniu do urządzeń końcowych, umowa powinna precyzować wszelkie restrykcje nałożone przez dostawcę na korzystanie z tych urządzeń przez użytkownika, takie jak blokada SIM w urządzeniach komórkowych oraz wszelkie opłaty należne w związku z zakończeniem umowy zarówno przed uzgodnionym terminem jej zakończenia jak i w uzgodnionym terminie wygaśnięcia, w tym wszelkie opłaty nałożone w związku z zatrzymaniem urządzenia."

Franciszek Kamiński: Reformy regulacyjne dla rynku komunikacji elektronicznej na wokandzie Parlamentu Europejskiego (cz. 2)

- *„ ... umowa konsumencka powinna również precyzować rodzaj działań (o ile ma to zastosowanie), jakie dostawca może podjąć w przypadku zdarzeń naruszających bezpieczeństwo lub integralność, gróźb lub ryzyka narażenia na szkodę, oraz wszelkie reguły wdrażane przez dostawcę w celu zapewnienia odszkodowania w razie wystąpienia powyższych zdarzeń.”*
- *„Użytkownicy powinni być ponadto odpowiednio informowani o obowiązujących cenach lub o rodzaju oferowanych usług przed zakupem usługi, w szczególności, gdy z bezpłatnym numerem telefonicznym wiążą się dodatkowe opłaty. Krajowe organy regulacyjne powinny móc wymagać, by te informacje były dostarczane ogólnie oraz dla pewnych kategorii usług określonych przez nie, przed wykonaniem połączenia.”*

Z uwagi na znaczną niejednorodność uczestników rynku, Parlament zaproponował, aby przepisy dotyczące umów z konsumentami mogły mieć „zastosowanie nie tylko do konsumentów, ale także do innych użytkowników końcowych, w szczególności mikroprzedsiębiorstw i MŚP, które mogą preferować umowę dostosowaną do potrzeb konsumenta.” Jednocześnie w preambule stwierdzono, że „Celem dyrektywy 2002/22/WE (dyrektywa o usłudze powszechnej) jest zapewnienie wysokiego poziomu ochrony praw konsumentów i indywidualnych użytkowników w ramach świadczenia usług telekomunikacyjnych. Ochrona ta nie jest wymagana w przypadku globalnych usług telekomunikacyjnych. Obejmują one korporacyjne usługi w zakresie danych lub łączności telefonicznej świadczone w pakiecie dużym przedsiębiorstwom usytuowanym w różnych krajach w obrębie UE lub poza nią w oparciu o umowy wynegocjowane indywidualnie przez obie strony o równej pozycji.”

Zgodnie z zasadą neutralności sieciowej Parlament stwierdza, że „Użytkownicy końcowi powinni decydować, jakie zgodne z prawem treści chcą móc przesyłać i otrzymywać oraz z jakich usług, programów, sprzętu i oprogramowania komputerowego chcą w tym celu korzystać, bez uszczerbku dla konieczności zachowania integralności i bezpieczeństwa sieci i usług.” Na straży tych praw użytkowników stoi państwo, które jest zobligowane do tego art. 32a [11]:

„Artykuł 32a. Dostęp do treści, usług i aplikacji

Państwa członkowskie gwarantują, że ograniczenia dostępu użytkowników do treści, usług i aplikacji, nakładane w przypadkach konieczności, wdrażane będą za pomocą właściwych środków oraz zgodnie z zasadami proporcjonalności, wydajności i skuteczności. Środki te nie skutkują zahamowaniem rozwoju społeczeństwa informacyjnego, w myśl postanowień dyrektywy 2000/31/WE⁴, i nie stanowią uszczerbku dla podstawowych praw obywatelskich, takich jak prawo do prywatności i prawo do sprawiedliwego rozpatrzenia sprawy.”

⁴ Directive 2000/31/EC of the European Parliament and of the Council of 8 June 2000 on certain legal aspects of information society services, in particular electronic commerce, in the Internal Market, OJ L178 of 17 July 2000.

Franciszek Kamiński: Reformy regulacyjne dla rynku komunikacji elektronicznej na wokandzie Parlamentu Europejskiego (cz. 2)

Z omawianą tematyką wiąże się kwestia uprawnień regulatorów rynku do ustalania minimalnej jakości usług. W tej sprawie stanowisko Parlamentu jest zgodne z poglądem Komisji Europejskiej, co zostało ujęte w preambule w przereklamowanej wersji Komisji oraz w rozszerzonej wersji art. 22 ust. 3 [11]: *„Krajowy organ regulacyjny może wydawać wytyczne określające minimalny poziom jakości usług, a w przypadkach konieczności podejmować również inne kroki mające na celu niedopuszczenie do degradacji usług i spowolnienia ruchu w sieciach, a także zapewnienie, że zdolność użytkowników do uzyskiwania dostępu, rozpowszechniania treści oraz wykorzystywania wybranych przez nich aplikacji lub usług nie jest ograniczona w sposób nadmierny.”*

Wprawdzie pakiet regulacyjny obejmuje wyłącznie kwestie przesyłania informacji w sieciach komunikacji elektronicznej, a nie treści, co było wielokrotnie podkreślane przy opisywaniu regulacji z 2002 r., jednak Parlament uznał za wskazane powrócić do tej sprawy przy omawianiu odpowiedzialności dostawców sieci lub usług za informacje przesyłane przez usługobiorców (preambuła):

„Podejmowanie zgodnie z odpowiednią procedurą decyzji o tym, czy treści, programy lub usługi są zgodne z prawem lub szkodliwe czy nie, należy do zadań właściwych organów państw członkowskich, a nie do dostawców sieci lub usług łączności elektronicznej. ... Przepisy dyrektywy 2002/22/WE nie wymagają od dostawców monitorowania informacji przekazywanych za pośrednictwem ich sieci lub nakładania kar czy podejmowania kroków sądowych przeciwko ich klientom z powodu takich informacji, ani nie nakładają na dostawców odpowiedzialności za takie informacje. Za nakładanie kar lub podejmowanie kroków sądowych odpowiedzialne są właściwe organy ścigania.”

Parlament, akceptując propozycję Komisji Europejskiej w sprawie prawa do przenoszenia numeru, zwrócił jednocześnie uwagę na możliwości nadużyć na niekorzyść konsumenta przy realizacji tego prawa. Dlatego uznał za wskazane wyposażyć organy państwowe w odpowiednie uprawnienia do zwalczania niewłaściwych zachowań na rynku (preambuła i art. 30 ust.4):

- *„Możliwość przeniesienia numeru jest podstawowym ułatwieniem w dokonywaniu wyboru przez konsumentów i skutecznym aspektem konkurencji na rynku łączności elektronicznej, a zatem takie przeniesienie powinno być realizowane w krótkim czasie, zazwyczaj nie później niż w ciągu jednego dnia od daty złożenia wniosku przez konsumenta. Jednak, jak pokazuje doświadczenie z niektórych państw członkowskich, istnieje ryzyko przeniesienia numeru konsumenta bez jego zgody. Chociaż jest to kwestia, która w pierwszym rzędzie podlega rozpatrzeniu przez organy egzekwujące stosowanie prawa, państwa członkowskie powinny mieć możliwość stosowania minimalnych proporcjonalnych środków dotyczących procesu zmiany numeru, niezbędnych do ograniczenia takiego ryzyka, jednocześnie nie pozbawiając tego procesu atrakcyjności dla konsumentów.”* (preambuła).

Franciszek Kamiński: Reformy regulacyjne dla rynku komunikacji elektronicznej na wokandzie Parlamentu Europejskiego (cz. 2)

- „Krajowe organy regulacyjne mogą przedłużyć ten jednodniowy termin i w razie potrzeby zalecić odpowiednie środki służące zagwarantowaniu, że numery abonentów nie są przenoszone wbrew ich woli. Krajowe organy regulacyjne mogą nałożyć odpowiednie sankcje na dostawców, w tym obowiązek wypłaty rekompensaty, w przypadku opóźnień w przenoszeniu numeru lub nadużyć w zakresie przenoszenia numerów przez dostawców lub w ich imieniu.” (art. 30 ust. 4).

Środki komunikacji elektronicznej odgrywają coraz większą rolę w życiu społecznym, ale ich potencjalne możliwości nie zawsze są w pełni wykorzystane. Z tego względu Parlament proponuje zwiększyć odpowiedzialność państw członkowskich za ich pełne wykorzystanie, w szczególności numerów o walorach społecznych, stwierdzając w preambule, że „Mając na względzie szczególne aspekty związane ze zgłaszaniem zaginięcia dzieci oraz obecną ograniczoną dostępność wspomnianej usługi, państwa członkowskie powinny nie tylko dokonać rezerwacji numeru, lecz także zagwarantować faktyczną dostępność na ich terytorium, pod numerem 116000, usługi z zakresu zgłaszania zaginięć dzieci.” Sprawa ta została sfinalizowana w nowym art. 27a ust. 4.

W związku z rozwojem konkurencji na rynku usług komunikacji elektronicznej uznano za wskazane, aby obowiązek umożliwienia kontroli wydatków przez abonenta, który ciążył do tej pory na przedsiębiorstwie wyznaczonym do świadczenia usługi powszechnej, rozciągnąć na wszystkie przedsiębiorstwa. W tym celu artykuł 10 ust. 2 otrzymuje brzmienie:

„Państwa Członkowskie gwarantują, aby przedsiębiorstwa oferujące usługi telekomunikacyjne określone w art. 2 dyrektywy 2002/21/WE (dyrektywa ramowa) świadczyły określone usługi dodatkowe i usługi wymienione w załączniku I, część A niniejszej dyrektywy, w celu umożliwienia abonentom monitorowania i kontrolowania wydatków oraz unikania nieuzasadnionego odłączenia od usługi.”

Odpowiednio uzupełniono załącznik I część A [11] do dyrektywy o usłudze powszechnej:

„Kontrola kosztów. Państwa członkowskie gwarantują, że krajowe organy regulacyjne wymagają od wszystkich przedsiębiorstw będących dostawcami usług łączności elektronicznej oferowania abonentom środków kontroli kosztów usług telekomunikacyjnych łącznie z bezpłatnym ostrzeganiem konsumentów w przypadku anormalnego schematu konsumpcyjnego.”

Kończąc omawianie stanowiska Parlamentu Europejskiego w sprawie zmian w dyrektywie o usłudze powszechnej, warto zwrócić uwagę na kilka dodatkowych środków ochrony użytkowników w rezolucji legislacyjnej [11]. Parlament proponuje pod adresem państw członkowskich, aby:

- ograniczyć maksymalny okres obowiązywania umów o świadczenie usług komunikacji elektronicznej do 24 miesięcy, z tym że powinna być także dostępna opcja dwunastomiesięczna (art. 30 ust. 5a);

Franciszek Kamiński: Reformy regulacyjne dla rynku komunikacji elektronicznej na wokandzie Parlamentu Europejskiego (cz. 2)

- krajowe organy regulacyjne wymagały „od wszystkich przedsiębiorstw będących dostawcami usług łączności elektronicznej zalecania konsumentom raz na rok swoich najlepszych dostępnych pakietów taryfowych w oparciu o konsumenckie schematy konsumpcyjne z poprzedniego roku” (załącznik I część A, Najlepsze rady);
- wprowadzić usługi w razie kradzieży przez „ustanowienie bezpłatnego numeru wspólnego dla wszystkich dostawców usług telefonii komórkowej, umożliwiającego zgłoszenie kradzieży urządzenia końcowego oraz natychmiastowe zawieszenie świadczenia usług związanych z abonamentem. Dostęp do tej usługi musi być również zapewniony użytkownikom niepełnosprawnym.” (załącznik I część B, Usługi w razie kradzieży);
- zapewnić „krajowym organom regulacyjnym możliwość wymagania od operatorów bezpłatnego udostępniania ich abonentom niezawodnego, łatwego w użyciu, dającego się swobodnie i w pełni konfigurować oprogramowania ochronnego lub filtrującego uniemożliwiającego dzieciom lub osobom szczególnie narażonym dostęp do nieodpowiednich dla nich treści.” (załącznik I część B, Oprogramowanie ochronne).

Stanowisko Parlamentu Europejskiego w sprawie nowelizacji dyrektywy o ochronie prywatności w komunikacji elektronicznej [5] pokrywa się z propozycjami Komisji Europejskiej [13]. Wprowadzone zmiany dodatkowo wzmacniają ochronę abonenta przez sprecyzowanie obowiązków informowania go przez dostawcę usług o zaistniałych przypadkach zagrożenia dla jego praw i interesu:

- „Dostawca publicznie dostępnych usług łączności elektronicznej, a także wszelkie przedsiębiorstwa świadczące usługi dla konsumentów za pośrednictwem Internetu, które są administratorami danych i dostawcami usług społeczeństwa informacyjnego, informują z awansu użytkowników w celu uniknięcia nadciągającego i bezpośredniego zagrożenia praw i interesów klienta.” (art. 4 ust. 3).
- „Właściwy organ rozpatruje i ocenia powagę naruszenia. Jeśli naruszenie zostanie uznane za poważne, właściwy organ zobowiązuje dostawcę publicznie dostępnej usługi łączności elektronicznej i dostawcę usług społeczeństwa informacyjnego do właściwego powiadomienia bez zbędnej zwłoki osób, których dotyczy naruszenie. ... Krajowe organy regulacyjne kontrolują również, czy przedsiębiorstwa rzetelnie wywiązały się z obowiązków powiadamiania o naruszeniach zgodnie z niniejszym artykułem, a także nakładają odpowiednie sankcje, w stosownych przypadkach łącznie z publikacją w przypadku niedotrzymania.” (art. 4 ust. 3a).
- „Ponadto dostawcy informują co roku użytkowników, których to dotyczy, o wszystkich naruszeniach bezpieczeństwa, o których mowa w niniejszej dyrektywie i które miały miejsce w danym okresie.” (preambuła).

Franciszek Kamiński: Reformy regulacyjne dla rynku komunikacji elektronicznej na wokandzie Parlamentu Europejskiego (cz. 2)

W związku z rozwojem internetu Parlament zwrócił uwagę na konieczność przeanalizowania kwestii adresów IP (*Internet Protocol*), przyjmując następujący zapis w preambule:

„Adresy IP są kluczowe dla pracy Internetu. Identyfikują one za pomocą numeru urządzenia pracujące w sieci, takie jak komputery czy inteligentne urządzenia przenośne. Rozpatrując różne scenariusze, w których wykorzystywane są adresy IP, oraz związane z tym technologie, które w szybki sposób ewoluują, pojawiły się pytania dotyczące wykorzystywania tych adresów w niektórych okolicznościach jako danych osobowych. Komisja powinna zatem przeprowadzić badanie dotyczące adresów IP i ich wykorzystywania, i w razie potrzeby przedstawić ten rodzaj propozycji.”

Dyrektywa o ochronie prywatności w komunikacji elektronicznej ma umocowanie w obecnym ustawodawstwie Unii Europejskiej. Sytuacja zmieni się z chwilą zamknięcia procedury ratyfikacji traktatu lizbońskiego. Dlatego w preambule, pkt (38a), poczyniono zastrzeżenie: *„Jeżeli traktat lizboński zmieniający Traktat o Unii Europejskiej i Traktat o ustanowieniu Wspólnoty Europejskiej wejdzie w życie, Komisja powinna przedstawić Radzie i Parlamentowi nowy wniosek legislacyjny dotyczący prywatności i bezpieczeństwa danych w łączności elektronicznej, posiadający nową podstawę prawną.”*

5. Uwagi końcowe

Parlament Europejski pozytywnie rozpatrzył wnioski Komisji Europejskiej dotyczące nowelizacji pakietu reform regulacyjnych, z wyjątkiem wniosku o powołanie Europejskiego Urzędu ds. Rynku Łączności Elektronicznej. Zamiast tego urzędu zaproponowano powołanie Organu Europejskich Regulatorów Telekomunikacji BERT, który ma służyć pomocą ekspercką organom UE oraz regulatorom krajowym. Szczególnie ważną rolę ma on odegrać przy podejmowaniu decyzji dotyczących regulacji usług transgranicznych, ogólnoeuropejskich oraz globalnych, a także w przypadku zastosowania separacji funkcjonalnej jako nadzwyczajnego środka zaradczego. Wniosek Komisji w sprawie tego środka został zaakceptowany przez Parlament, ale przy obostrzonych przesłankach.

Stanowisko Parlamentu Europejskiego charakteryzuje szerokie spojrzenie na rolę sektora komunikacji elektronicznej w życiu gospodarczym i społecznym Wspólnoty, z uwzględnieniem jego tendencji rozwojowych. Według niego, głównym celem ram regulacyjnych UE dla tego sektora jest stworzenie trwałego „ekosystemu” dla komunikacji elektronicznej, opartego na podaży – przez skuteczne i konkurencyjne rynki infrastruktury i usług – oraz na popycie – przez rozwój społeczeństwa informacyjnego. Ważną rolę w tym „ekosystemie” ma do odegrania polityka państwa, która powinna uzupełniać skuteczne funkcjonowanie rynków komunikacji elektronicznej, dotykając zarówno kwestii podaży, jak i popytu, a także wspierając rozwój sieci nowej generacji.

Franciszek Kamiński: Reformy regulacyjne dla rynku komunikacji elektronicznej na wokandzie Parlamentu Europejskiego (cz. 2)

W rezolucji Parlamentu zwraca uwagę zrównoważone traktowanie obu rodzajów konkurencji – usługowej i infrastrukturalnej, a ponadto podejście do kwestii kolokacji i współużytkowania, w tym nowych inwestycji, które akcentuje możliwość współfinansowania inwestycji oraz prawo do podziału ryzyka inwestycyjnego. W działalności regulacyjnej należy wspierać zarówno inwestycje, jak i konkurencję, gdyż ostatecznym celem jest odejście od sektorowej regulacji *ex ante* i przejście do ogólnego prawa konkurencji *ex post*. Postanowienia Parlamentu Europejskiego w sprawie zasad regulacji rynku komunikacji elektronicznej kładą duży nacisk na elastyczne podejście do analizy rynków, kompetencje oraz wiedzę organów regulacyjnych, ze szczególnym uwzględnieniem roli Organu Europejskich Regulatorów Telekomunikacji BERT.

Przy okazji należy zauważyć, że kontrowersyjne propozycje zmian zgłoszonych przez Komisję Europejską, które zmierzają do zwiększenia jej uprawnień wobec krajowych organów regulacyjnych, nie zostały przez Parlament podtrzymane. Również wnioski o zastosowanie procedury komitologii zamiast normalnej ścieżki legislacyjnej nie znalazły jego uznania.

W kwestii zarządzania widmem radiowym Parlament wskazał na konieczność uwzględniania prac i zaleceń organizacji międzynarodowych oraz zajął mniej rygorystyczną postawę w sprawie wprowadzania neutralności usługowej i technicznej. W celu zapewnienia odpowiedniej kompetencji i wiedzy przy zarządzaniu widmem zaproponowano ustanowienie Komitetu ds. polityki w zakresie widma radiowego, który ma doradczo wspierać organy UE.

W związku ze znacznym rozwojem nowych sieci i usług komunikacji elektronicznej Parlament zwrócił uwagę na niedostosowanie postanowień dyrektywy o usłudze powszechnej do realiów rynkowych i wezwał Komisję Europejską do przedstawienia nie później niż na jesieni 2008 r. przeglądu zakresu obowiązku świadczenia usługi powszechnej oraz projektu reformy tej dyrektywy, aby sprostać celom usługi powszechnej w nowej rzeczywistości.

Parlament podzielił stanowisko Komisji Europejskiej w sprawie neutralności sieciowej oraz wzmocnienia ochrony użytkowników końcowych, a także usunięcia przestarzałych przepisów. Kierunek zaproponowanych przez niego zmian i poprawek zmierza do wzmocnienia elementów ochrony przez uszczegółowienie zapisów, wypuklenie kwestii dotyczących usług dla użytkowników niepełnosprawnych oraz polepszenia redakcji dyrektywy o usłudze powszechnej.

Parlament stanął na stanowisku, że niepełnosprawnym użytkownikom należy zapewnić dostęp i przystępność usług łączności elektronicznej, a nie tylko publicznej usługi telefonicznej, co wzbogaci ofertę usług dostępnych użytkownikom specjalnej troski.

Zarówno w preambule, jak i w postanowieniach szczegółowych zawarto wymagania wobec organów państwowych, operatorów i dostawców usług dotyczące zagwa-

Franciszek Kamiński: Reformy regulacyjne dla rynku komunikacji elektronicznej na wokandzie Parlamentu Europejskiego (cz. 2)

rantowania odpowiedniego poziomu poinformowania klientów, w szczególności przy zawieraniu umowy o świadczenie usług.

Zaproponowano ograniczenie maksymalnego okresu obowiązywania umów o świadczeniu usług komunikacji elektronicznej do 24 miesięcy, z tym że powinna być także dostępna opcja dwunastomiesięczna.

W związku z rozwojem konkurencji na rynku usług komunikacji elektronicznej uznano za wskazane, aby obowiązek umożliwienia kontroli wydatków przez abonenta, który ciążył do tej pory na przedsiębiorstwie wyznaczonym do świadczenia usługi powszechnej, rozciągnąć na wszystkie przedsiębiorstwa.

Kształt pakietu reform regulacyjnych 2007 w wersji Parlamentu Europejskiego jest bardziej zbliżony do opinii wyrażanych przez wielu operatorów zasiedziałych oraz przedstawicieli przemysłu w trakcie konsultacji propozycji zmian regulacyjnych. O ostatecznej wersji nowego pakietu regulacyjnego za wcześnie jeszcze mówić, gdyż wszystkie zmiany i propozycje muszą być uzgodnione w trójkącie Komisja – Parlament – Rada. Można jednak zakładać, że kierunek proponowanych zmian w wersji Parlamentu zostanie zachowany.

Wykaz literatury

- [1] *Directive 2002/19/EC of the European Parliament and of the Council of 7 March 2002 on access to, and interconnection of, electronic communications networks and associated facilities (Access Directive)*. OJ L 108, 24.04.2002, pp. 7–20
- [2] *Directive 2002/20/EC of the European Parliament and of the Council of 7 March 2002 on the authorisation of electronic communications networks and services (Authorisation Directive)*. OJ L 108, 24.04.2002, pp. 21–32
- [3] *Directive 2002/21/EC of the European Parliament and of the Council of 7 March 2002 on a common regulatory framework for electronic communications networks and services (Framework Directive)*. OJ L 108, 24.04.2002, pp. 33–50
- [4] *Directive 2002/22/EC of the European Parliament and of the Council of 7 March 2002 on universal service and users' rights relating to electronic communications networks and services (Universal Service Directive)*. OJ L 108, 24.04.2002, pp. 51–77
- [5] *Directive 2002/58/EC of the European Parliament and of the Council of 12 July 2002 concerning the processing of personal data and the protection of privacy in the electronic communications sector (Directive on privacy and electronic communications)*. OJ L 201, 31.07.2002, pp. 37–47

Franciszek Kamiński: Reformy regulacyjne dla rynku komunikacji elektronicznej na wokandzie Parlamentu Europejskiego (cz. 2)

-
-
- [6] Kamiński F.: *Charakterystyka pakietu reform regulacyjnych 2007*. Biuletyn Informacyjny IŁ, 2008, nr 1, s. 1–22, wersja on-line, <http://www.itl.waw.pl/publ/biuletyn>
- [7] Kamiński F.: *Propozycje reform regulacyjnych 2007 w sektorze komunikacji elektronicznej Unii Europejskiej*. Telekomunikacja i Techniki Informacyjne, 2008, nr 1–2, s. 20–50
- [8] Kamiński F.: *Reformy regulacyjne dla rynku komunikacji elektronicznej na wokandzie Parlamentu Europejskiego (cz. 1)*. Biuletyn Informacyjny IŁ, 2008, nr 2, s. 1–18, wersja on-line, <http://www.itl.waw.pl/publ/biuletyn>
- [9] *Rezolucja legislacyjna Parlamentu Europejskiego z dnia 24 września 2008 r. w sprawie wniosku dotyczącego dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady zmieniającej dyrektywę 2002/21/WE w sprawie wspólnych ram regulacyjnych sieci i usług łączności elektronicznej, 2002/19/WE w sprawie dostępu do sieci łączności elektronicznej oraz wzajemnych połączeń i 2002/20/WE w sprawie zezwoleń na udostępnienie sieci i usług łączności elektronicznej, (COM(2007)0697 – C6-0427/2007 – 2007/0247(COD)), P6_TA-PROV(2008)0449*
- [10] *Rezolucja legislacyjna Parlamentu Europejskiego z dnia 24 września 2008 r. w sprawie wniosku dotyczącego rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady ustanawiającego Europejski Urząd ds. Rynku Łączności Elektronicznej, (COM(2007)0699 – C6-0428/2007 – 2007/0249(COD)), P6_TA-PROV(2008)0450*
- [11] *Rezolucja legislacyjna Parlamentu Europejskiego z dnia 24 września 2008 r. w sprawie wniosku dotyczącego dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady zmieniającej dyrektywę 2002/22/WE w sprawie usługi powszechnej i związanych z sieciami i usługami łączności elektronicznej praw użytkowników oraz dyrektywę 2002/58/WE dotyczącą przetwarzania danych osobowych i ochrony prywatności w sektorze łączności elektronicznej oraz rozporządzenie (WE) nr 2006/2004 w sprawie współpracy w dziedzinie ochrony konsumentów, (COM(2007)0698 – C6-0420/2007 – 2007/0248(COD)), P6_TA-PROV(2008)0452*
- [12] *Wniosek: Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady zmieniająca dyrektywę 2002/21/WE w sprawie wspólnych ram regulacyjnych sieci i usług łączności elektronicznej, 2002/19/WE w sprawie dostępu do sieci łączności elektronicznej oraz wzajemnych połączeń i 2002/20/WE w sprawie zezwoleń na udostępnienie sieci i usług łączności elektronicznej (przedstawiona przez Komisję), {SEK(2007) 1472}, {SEK(2007) 1473}, KOM(2007) 697 wersja ostateczna, Bruksela, dnia 13.11.2007*
- [13] *Wniosek: Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady zmieniająca dyrektywę 2002/22/WE w sprawie usługi powszechnej i związanych z sieciami i usługami łączności elektronicznej praw użytkowników oraz dyrektywę 2002/58/WE*

Franciszek Kamiński: Reformy regulacyjne dla rynku komunikacji elektronicznej na wokandzie Parlamentu Europejskiego (cz. 2)

dotyczącą przetwarzania danych osobowych i ochrony prywatności w sektorze łączności elektronicznej oraz rozporządzenie (WE) nr 2006/2004 w sprawie współpracy w dziedzinie ochrony konsumentów (przedstawiona przez Komisję), {SEK(2007) 1472}, {SEK(2007) 1473}, KOM(2007) 698 wersja ostateczna, Bruksela, dnia 13.11.2007

- [14] *Wniosek: Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady ustanawiające Europejski Urząd ds. Rynku Łączności Elektronicznej (przedstawione przez Komisję), {SEK(2007) 1472}, {SEK(2007) 1473}, KOM(2007) 699 wersja ostateczna, Bruksela, dnia 13.11.2007*

Instytut Łączności – Państwowy Instytut Badawczy jest placówką badawczo-rozwojową, zatrudniającą zespół naukowców i specjalistów o wysokich kompetencjach w dziedzinie telekomunikacji i technik informacyjnych.

Prowadzenie badań naukowych i prac rozwojowych jest jednym z najważniejszych obszarów działalności Instytutu Łączności. Tematyka prac dotyczy m.in.: sieci inteligencji otoczenia, optoelektroniki, inżynierii oprogramowania, wspomagania decyzji, aspektów strukturalnych, funkcjonalnych i rozwojowych infrastruktury telekomunikacyjnej.

Wykonywane są również prace o charakterze interdyscyplinarnym, uwzględniające zagadnienia, np. **prawa telekomunikacyjnego** czy **ekonomiki telekomunikacji**. Podejmowane są także tematy dotyczące **społeczno-ekonomicznych, prawnych i technicznych aspektów społeczeństwa informacyjnego**.

Od 2000 r. Instytut Łączności wydaje dwa czasopisma: [Telekomunikacja i Techniki Informacyjne](#) oraz [Journal of Telecommunications and Information Technology](#). Czasopismo *Telekomunikacja i Techniki Informacyjne* (TITI) ma charakter naukowo-techniczny. Szczegółowe informacje o najnowszym numerze TITI zaprezentowano na stronie: <http://www.itl.waw.pl/publ/titi/>

Journal of Telecommunications and Information Technology (JTIT) jest anglojęzycznym czasopismem naukowym. Informacje o JTIT znajdują się na stronie: <http://www.itl.waw.pl/publ/jtit/>. *Journal* został umieszczony w bazach EBSCO: <http://www.epnet.com/> i Ulrichsweb.com.

Instytut Łączności

ul. Szachowa 1
04-894 Warszawa
tel.: (+48) 22 51 28 100
faks: (+48) 22 51 28 625

Oddział IŁ w Gdańsku

ul. Jaśkowa Dolina 15
80-252 Gdańsk
tel.: (+48) 58 341 71 21
tel.: (+48) 58 341 80 91
faks: (+48) 58 341 71 12

Oddział IŁ we Wrocławiu

ul. Swojczycka 38
51-501 Wrocław
tel.: (+48) 71 36 99 800 (803)
tel.: (+48) 71 372 88 68
faks: (+48) 71 372 88 78

Redaktor naczelna: Ewa Kapuściarek; e-mail: redakcja@itl.waw.pl

Edycja: Ośrodek Informacji Naukowej, Instytut Łączności – Państwowy Instytut Badawczy

Prenumerata: wyłącznie elektroniczna na stronie: <http://www.itl.waw.pl/publ/biuletyn/form.html>

© Copyright by Instytut Łączności – Państwowy Instytut Badawczy 2008